

Zpravodaj

Odborné vzdělávání v zahraničí

č. 5

(20. května)

Změny ve slovinském školství	3	Prodloužení povinného vzdělávání na 9 let. Rozdělení základní školy na tři tříleté cykly. Všeobecné, odborné a profesní sekundární vzdělávání. Vyšší odborné vzdělávání. Hudební a taneční vzdělávání.
Dodatkové kvalifikace v duálním systému	7	Modernizace duálního systému spočívá v jeho flexibilizaci, diferencovanosti a individualizaci. Chronologický přehled různých snah o modernizaci duálního systému od roku 1970 do současnosti.
Německý duální systém a některé jeho problémy	9	Nežádoucí sociální selekce, ke které dochází v profesní přípravě.
<i>Hochschultage Berufliche Bildung 2000</i>	9	Diskuse na téma odborné vzdělávání mezi inovativním programováním a jeho otevřeným prosazováním.
Petr Viceník Systémy elektronické komunikace v oblasti odborného vzdělávání	10	<i>European Schoolnet</i> – Evropská školní síť http://www.eun.org
Stres z výkonu profese	11	Zpráva Mezinárodního úřadu práce pojednává o situaci v Německu, ve Finsku, v USA, v Polsku a ve Spojeném království.
Vyučování cizím jazykům v evropských školách	12	Vyučování cizím jazykům ve 29 evropských zemích. Publikace EURYDICE.
Zákon o povinném vzdělávání do 18 let věku v Itálii	14	Možnosti, jak pokračovat v povinném vzdělávání po splnění povinné školní docházky.
Co nového v časopisech	15	Formation Emploi, 2000, č. 72; Vocational training, 2000, č. 21.
Nové knihy v knihovně	16	Regulovaná povolání a pracovní činnosti v ČR.

V listopadovém čísle Zpravodaje z roku 1998 jsme se podrobně věnovali vzdělávání ve Slovinsku. Od té doby však došlo ve slovinském školství k některým změnám, a proto jsme se rozhodli doplnit a aktualizovat dříve poskytnuté informace.

Systém slovinského školství se podobá našemu systému a také některé nově provedené změny mají obdobu u nás. Například prodloužení docházky do základní školy z osmi na devět let (ve Slovinsku však k prodloužení došlo na opačném konci), zavedení vyšších odborných škol, celostátní maturitní zkoušky a podobně.

V celém systému slovinského školství se silně projevuje snaha o prostupnost. Téměř v něm neexistují „slepé uličky“, ze kterých se nedá pokračovat ve studiu. V roce 2000 byl zaveden systém certifikace znalostí, dovedností a zkušeností získaných mimo vzdělávací systém, který bude mít velký význam ve vzdělávání dospělých a v celoživotním vzdělávání. Otázkám vzdělávání dospělých ve Slovinsku se budeme věnovat v některém z příštích čísel Zpravodaje.

V Německu se vlivem vývoje vědy, techniky a organizace práce dostává do „slepé uličky“ dlouhodobě osvědčený a Němci velmi ceněný duální systém. Současný stav mají napravit tak zvané dodatkové kvalifikace, o kterých jsme již ve Zpravodaji informovali a zřejmě i v budoucnu budeme informovat, protože je to v německém odborném vzdělávání téma stále aktuální.

Je prokázáno, že psychika má velký vliv na fyzický stav jednotlivce. Bezpečnost a hygiena práce by proto měla zahrnovat i hygienu duševní a nepříjemné duševní stavy (stres, deprese) zažívané na pracovišti by měly být brány velmi vážně, protože mohou mít často horší důsledky než nemoci z povolání ohrožující zdraví fyzické. Jak dokazuje zpráva Mezinárodního úřadu práce, v některých zemích si tuto skutečnost již uvědomují a snaží se o nápravu.

Podle zveřejněných průzkumů se obyvatelé Evropy vcelku shodují na tom, že ideální by bylo, kdyby každý Evropan ovládal kromě své mateřštiny ještě další dva jazyky. To je však zatím pouze zbožné přání. Ti, jejichž mateřštinou je angličtina, francouzština či němčina, často postrádají motivaci k dobrému ovládnutí jiného jazyka. U menších národů je motivace naučit se alespoň „dorozumívacímu“ evropskému jazyku, jímž se dnes již nesporně stala angličtina, velmi silná. Hodně však záleží na příležitostech k učení a nejen k tomu školnímu. V naší zemi se nedostatek kvalifikovaných učitelů jazyků projevuje na všech úrovních vzdělávání. Žáci a studenti často nemají možnost slyšet rodilé mluvčí. V této situaci by pomohlo, kdyby Česká televize vysílala více pořadů v původním znění s titulky. Tomuto účelu nemůže sloužit jednou týdně vysílaný film určený „náročným“ divákům. Daleko lepší by byl třeba (detektivní) seriál. Diváci by si časem zvykli na výslovnost stálých hrdinů seriálu, pokročilejší studenti by si ozřejmili různé jazykové styly a dialekty. V některých evropských zemích (například v Belgii a v Dánsku) je to běžná praxe, u nás jsme však zdá se pyšní na skvělý dabing. Dříve nás rozhlas a televize přirozeným způsobem učily také jazyku našich nejbližších sousedů. Dnešní děti již mají s porozuměním slovenštině potíže. Z evropského hlediska je ovšem slovenština cizí jazyk jako každý jiný a jeho znalost se počítá. A bylo by velmi smutné, kdyby se za několik let čeští a slovenští úředníci EU v Bruselu museli bavit mezi sebou anglicky.

CEDEFOP, který od roku 1994 sídlí v Soluni, pořádá pro své zaměstnance kurzy řečtiny. Řečtině se u nás dříve učilo na gymnáziích. To ovšem ještě byl dostatek kvalifikovaných učitelů nejen řečtiny. **AK**

Změny ve slovinském školství

V posledním desetiletí prošel slovinský vzdělávací systém rozsáhlou modernizací. Základní principy obnovy systému vzdělávání stanovila Bílá kniha o vzdělávání ve Slovinské republice (1995). Jsou to: (1) přístupnost a transparentnost veřejného vzdělávacího systému, (2) možnost volby na všech úrovních, (3) demokracie, autonomie a rovné příležitosti, (4) přednost dvaná kvalitě učení před hromaděním faktů.

Bílá kniha vedla k ustavení legislativního rámce pro uskutečňování změn. Legislativa z let 1996-2000 zahrnuje zákony o organizaci a financování vzdělávání, o předškolním vzdělávání, o základní škole, o gymnáziích, o odborném vzdělávání, o vzdělávání dospělých, o profesních a akademických titulech, o školské inspekci, o hudebních školách a o umísťování dětí se speciálními potřebami do škol. Jako poslední byl zatím přijat zákon o profesní certifikaci, který poskytuje právní základ a rámec pro spojení mezi formálním a neformálním vzděláváním, jeden z předpokladů pro realizaci konceptu celoživotního učení. Zvláštní význam pro zlepšení kvality vzdělávání měl zákon o opatření fondů pro naléhavé rozvojové vzdělávací programy. Ten poskytuje dodatečné financování pro stavbu předškolních zařízení a škol, pro programy počítačové gramotnosti, učebnice a moderní vzdělávací techniky, učení cizím jazykům a pro školní stravování.

Předškolní výchova není povinná. Je poskytována předškolními institucemi a odděleními v základních školách dětem ve věku od 1 roku do 6 let. Změny v této oblasti se odrážejí zejména ve větší rozmanitosti a ve větším rozsahu programů. Kromě veřejných mateřských škol byly založeny i soukromé školy. Ty nabízejí buď státem schválené předškolní programy zdůrazňující specifické oblasti činnosti (hudební výchovu, zdravou výživu, vyučování angličtině) nebo programy založené na zvláštních pedagogických principech (Waldorfské mateřské školy) nebo programy sponzorované katolickou církví. Jednoleté předškolní třídy, povinné pro 6 až 7leté děti, byly nahrazeny prvním ročníkem devítiletého základního vzdělávání.

Základní vzdělávání

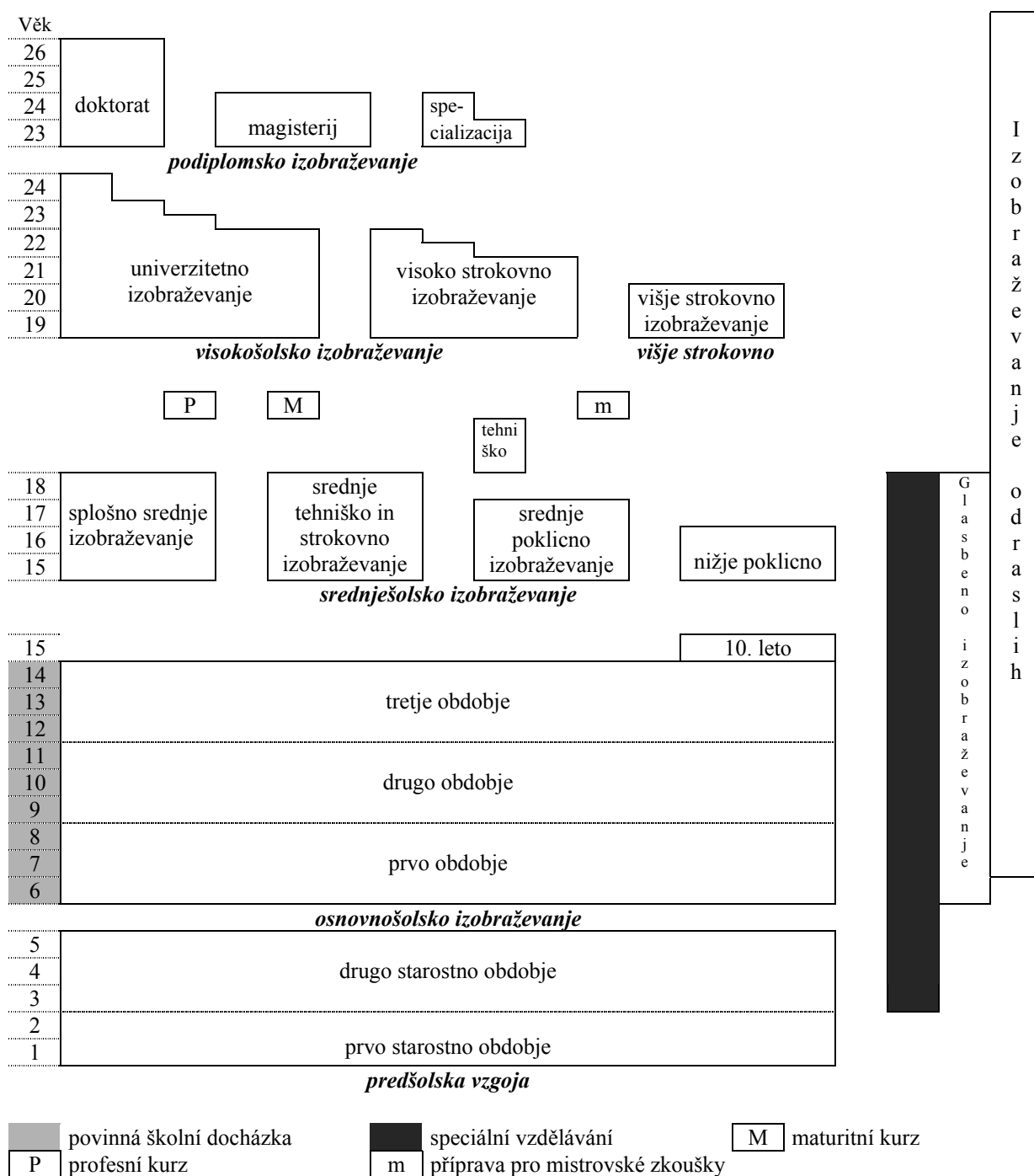
Devítileté základní vzdělávání bylo zavedeno ve školním roce 1999/2000. Děti, které v daném kalendářním roce dosáhnou věku 6 let, vstoupí do první třídy. Povinné vzdělávání tak bude postupně rozšířeno z osmi na devět let. Osmileté základní vzdělávání bylo rozděleno do dvou čtyřletých cyklů, devítileté základní vzdělávání je rozděleno do tří tříletých cyklů. Ve třetím cyklu si žáci mohou vybrat tři z volitelných předmětů. V osmé a deváté třídě si žáci volí jednu ze tří úrovní obtížnosti studia mateřského jazyka, cizího jazyka a matematiky. Desátá třída je určena pro žáky, kteří neprospějí v 9. třídě nebo kteří si chtějí zlepšit své výsledky v externím hodnocení vědomostí. Externí hodnocení vědomostí není zatím povinné, slouží jako dodatečné kritérium pro přijetí do středních škol s omezeným přijímáním. V nové devítileté základní škole se budou konat celostátní zkoušky na konci každého cyklu. Po prvním a druhém cyklu však výsledky těchto zkoušek neovlivní školní hodnocení a postup žáků do dalšího cyklu. Budou pouze poskytovat informace školám, rodičům a žákům. Na konci devítileté školy budou žáci skládat externí zkoušky z mateřského jazyka, z matematiky a z cizího jazyka a z jednoho přírodovědného a jednoho společenskovedního předmětu podle žákova vlastního výběru. Žáci dostanou závěrečné vysvědčení, v němž budou zahrnuty výsledky externích zkoušek.

Úspěšné ukončení základního vzdělávání umožní žákům pokračovat ve studiu ve zvolené střední škole. Žáci, kteří ukončí povinné vzdělávání a úspěšně absolvují alespoň sedm tříd devítileté základní školy, mohou pokračovat ve vzdělávání v krátkých profesních programech. Úspěch na této úrovni otevírá dveře k dalšímu, náročnějšímu středoškolskému vzdělávání.

Sekundární vzdělávání navazuje na povinné všeobecné vzdělávání. Až do konce 80. let byly slovinské střední školy charakterizovány odbornými programy různé délky. Obsah všeobecného vzdělávání byl do všech těchto škol integrován podle stejného vzoru. Programy připravovaly studenty zároveň pro trh práce a pro další studium.

Nyní nabízejí střední školy, zahrnující profesní a odborné školy, gymnázia a školní centra, programy lišící se obsahem, délkou a cíli. Některé kratší programy (2,5 – 3leté) jsou orientovány především profesně a vedou přímo na trh práce; rozšířené 4leté programy jsou buď převážně všeobecné (např. všeobecné gymnaziální programy), nebo více či méně profesně orientované (např. odborná gymnázia nebo programy středních odborných škol).

Nová struktura vzdělávacího systému ve Slovinsku

Všeobecné a odborné vzdelávanie (Splošno in strokovno izobraževanje)

V polovine 90. let se neprve jasne odlišilo vseobecné, odborné a profesní sekundární vzdelávaní. Byla znovu zavedena gymnázia (*gimnazije*) zpočátku poskytující jen všeobecné a klasické programy připravující k dalšímu studiu. Později se vyvinuly gymnaziální programy s určitou profesní orientací. V současné době existují gymnázia soustřeďující se na strojírenství, obchod a umění. Nová kurikula dovolují studentům, aby si zvolili určité předměty podle svého zájmu. Studenti ukončují studium na gymnáziu externí zkouškou z pěti předmětů – maturitou (*matura*). Maturita byla zavedena v roce 1995 a nahradila dřívější závěrečné zkoušky. Zároveň slouží jako přijímací zkouška ke studiu na vysoké škole. Studenti proto již nemusí skládat dvojí (závěrečné a přijímací) zkoušky, ale pouze jednu zkoušku na konci střední školy. Absolventi gymnázia, kteří nechtějí pokračovat ve studiu, mohou vstoupit na trh práce po návštěvě profesního kurzu, v němž získají kvalifikaci pro vybrané povolání.

Odborné programy (vedoucí k profesím v technických a jiných oborech) trvají čtyři roky a připravují především pro studium na odborných vysokých školách. Absolventi středních škol se do nich mohou zapsat přímo po složení závěrečných zkoušek nebo nedávno zavedené odborné maturity. Často nacházejí zaměstnání s širokým profilem, které vyžaduje také teoretické vědomosti z určité oblasti. Obě možnosti volby jsou k dispozici: zaměstnání nebo další studium ve zvolené oblasti. Maturitní kurz je určen pro absolventy, kteří složili závěrečnou zkoušku, ale chtějí se zapsat do náročnějších vysokoškolských programů. Tento kurz je připraví ke složení maturitní zkoušky. Maturitní kurz otevírá dveře k jakémukoliv vysokoškolskému studium studentům, kteří ukončili střední profesní nebo odbornou školu, a také těm, kteří po úspěšném zakončení 3. ročníku gymnázia opustili studium přinejmenším na jeden rok. Odborná maturita (*poklicna matura*), závěrečná zkouška ze čtyř předmětů připravovaná částečně externě, ale hodnocená interně, značně usnadní přechod mezi profesním a akademickým studiem. Odborná maturita nahradí závěrečné zkoušky. Bude také možné složit zkoušku z jednoho doplňkového předmětu a potom pokračovat ve studiu ve vybraném oboru na nejvyšší úrovni.

Profesní vzdelávanie (Poklicno izobraževanje)

Nová legislativa definuje nové právní vztahy týkající se pravomocí, práv a povinností v profesním vzdelávaní. Stanoví rovněž společnou odpovědnost sociálních partnerů (zaměstnavatelů, odborových svazů) a státu za plánování, programy a poskytování profesního vzdelávaní. To vede ke zvýšení vlivu trhu práce na rozvoj a rozsah vzdelávaní v daném oboru.

Reforma profesního vzdelávaní podnítila nárůst počtu profesních škol nabízejících široký rozsah programů. Krátké profesní programy přijímají uchazeče, kteří úspěšně dokončili základní školu nebo modifikovaný vzdelávací program pro děti se speciálními potřebami, ale také ty, kteří sice navštěvovali základní školu plný počet let, avšak nepodařilo se jim úspěšně ji ukončit. Tyto programy trvají zpravidla dva a půl roku a končí závěrečnou zkouškou. Všeobecné znalosti žáků získané v posledních ročnících základní školy jsou posíleny a zároveň žáci získají nové všeobecné a odborné znalosti a kvalifikace pro vykonávání jednoduchých povolání. Certifikát o závěrečné zkoušce umožňuje studentům vstoupit na trh práce nebo do prvního ročníku jakékoliv střední školy.

Žáci, kteří úspěšně ukončí základní školu se mohou zapsat do tříletých profesních programů. Tyto programy mohou poskytovat profesní školy samy, nebo ve spolupráci se zaměstnavateli jako duální systém učňovství a vyučování ve škole. Studium je ukončeno závěrečnou zkouškou. Certifikát o závěrečné zkoušce umožňuje studentům vstoupit na trh práce nebo pokračovat ve vzdelávaní ve dvouletých profesně odborných programech, které končí odbornou maturitou a vedou ke kvalifikaci na úrovni střední odborné školy. Na druhé straně se absolventi, kteří najdou zaměstnání bezprostředně po ukončení tříletého profesního programu, mohou vrátit do vzdelávaní po alespoň třech letech zaměstnání, aby složením zkoušek získali kvalifikaci na úrovni střední odborné školy. Složením mistrovských zkoušek,

nutných pro vykonávání funkce mistra, předáka nebo vedoucího obchodu, demonstrují vyšší úroveň kompetence ve svém povolání. Pokud složí zkoušky ze všeobecných předmětů v rámci odborné maturity, mohou pokračovat ve studiu v postsekundárním profesním vzdělávání.

Vyšší odborné vzdělávání (*Višje strokovno izobraževanje*)

Tento typ vzdělávání je novým prvkem systému. První vyšší odborné školy (*višje strokovne šole*) byly založeny v roce 1996/97. Programy těchto škol jsou prakticky orientovány a silně svázané se světem práce. Významná část přípravy probíhá v podnicích. Lze tedy říci, že vyšší odborné vzdělávání je organizováno paralelně s vysokoškolským vzděláváním a není jeho integrální součástí. Svým obsahem a možnostmi přechodu do dalšího vzdělávání se liší od dřívějších krátkých programů nabízených vysokými školami před přijetím vysokoškolského zákona. Vyšší odborné školy (*višje strokovne šole*) fungují odděleně od vysokoškolských institucí. Pro přijetí do vyšší profesní školy je třeba splnit jeden z těchto požadavků: maturita, odborná maturita nebo bývalé závěrečné zkoušky, nebo všeobecná část odborné maturity v kombinaci s mistrovskou zkouškou. Vyšší odborné vzdělávání trvá dva roky a je ukončeno diplomní zkouškou. Úspěšní absolventi dostanou diplom s názvem programu a profesní kvalifikace. Tento diplom umožňuje přístup ke specifickým povoláním. Od školního roku 1998/99 se mohou absolventi zapsat do druhého ročníku profesně orientovaného vysokoškolského studia, pokud to příslušně zaměřená vysoká škola umožňuje.

Hudební a taneční vzdělávání (*Glasbena ter plesna vzgoja in izobraževanje*)

Nový zákon o hudebních školách (z roku 2000) reformuje základní hudební a taneční vzdělávání nabízené státními a soukromými hudebními školami. Úkolem tohoto typu vzdělávání je rozeznat a rozvíjet hudební a taneční talent, přispívat k rozvíjení osobnosti žáků, zvýšit úroveň hudebního vzdělání obyvatelstva, poskytovat znalosti a zkušenosti potřebné pro vystupování v amatérských hudební skupinách, orchestrech, sborech a tanečních skupinách nebo pro další hudební a taneční vzdělávání na vyšší úrovni. Hudební školy poskytují vzdělávání dětem v předškolním věku, žákům základní školy, studentům středních škol, učňům, vysokoškolákům a dospělým. Nejčastěji je hudební a taneční vzdělávání poskytováno paralelně s povinným základním vzděláváním. Po ukončení základní a hudební školy mohou žáci studovat stejným způsobem na střední škole nebo na uměleckém gymnáziu.

Sekundární vzdělávání v číslech – školní rok 1999/2000

	Veřejné	Soukromé	Celkem
Střední školy	142	5	147
Počet studentů	104 068	1 387	105 455
- profesních programech	30 608	-	30 608
- v odborných programech	43 303	-	43 303
- v profesních kurzech	97	-	97
- v gymnáziích	29 878	1 387	31 265
- v maturitním kurzu	182	-	182

Vyšší odborné vzdělávání v číslech – školní rok 1999/2000

	Veřejné	Soukromé	Celkem
Vyšší odborné školy	7	2	9
Počet studentů	2 112	335	2 447
- mladých	1 117	72	1 189
- dospělých	995	263	1 258

Pramen:

Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji 2000.

Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, Enota Eurydice 2000. 26 s. (Těž v angličtině.)

Dodatkové kvalifikace v duálním systému

Při úvahách o modernizaci německého duálního systému profesní přípravy je nutno respektovat hlavní principy, na nichž je tento systém založen. Patří k nim princip závislosti oboru přípravy na existujícím povolání a princip jednotnosti obsahu určitého oboru v rámci celé Spolkové republiky. Respektování těchto principů má zajistit využitelnost poskytovaných kvalifikací na trhu práce a garantovat jejich rovnocennost v rámci státu. To je zárukou stability duálního systému a ochrany jeho absolventů před různými formami pracovní a sociální diskriminace. (V Německu hraje získaná kvalifikace významnou úlohu při stanovení mzdy, jejíž výše je s ohledem na získanou kvalifikaci stanovena na základě jednání sociálních partnerů jednotně v celé Spolkové republice, při vymezení rozsahu sociálního zabezpečení apod.) Na druhé straně však ohledy na dodržování uvedených principů ztěžují modernizaci profesní přípravy v duálním systému a vyvolávají určité dysfunkční jevy, zvláště v těch oborech, do nichž ve větším počtu vstupují absolventi sekundárních škol, kteří mají maturitu. Proto se hledají prostředky, jimiž by bylo možno duální systém profesní přípravy bez narušení jeho hlavních principů modernizovat. Tato modernizace by měla spočívat v jeho flexibilizaci, diferencovanosti a individualizaci.

Flexibilisierung – Differenzierung – Individualisierung duálního systému patří k hlavním tématům diskusí o jeho budoucnosti. V souvislosti s tím se téměř vždy vynoří otázka dodatkových kvalifikací – *Zusatzqualifikationen*. (Zpravodaj o tom již několikrát podrobně informoval.) Jak nesnadné je využít dodatkových kvalifikací k modernizaci duálního systému, aniž by se narušily jeho ideové základy, svědčí skutečnost, že se o této otázce diskutuje již od začátku sedmdesátých let.

Výraz *Zusatzqualifikationen* se objevil v roce 1970 ve Strukturálním plánu vzdělávání, který vypracovala Německá rada pro vzdělávání. Ten o dodatkových kvalifikacích uvažoval jako o prostředku, jímž se usnadní eventuální přeškolení absolventů duálního systému nebo se vůbec odstraní jeho potřeba. Postupně se začalo hodnotit významu dodatkových kvalifikací měnit a více se poukazovalo na jejich význam pro uplatnění absolventů duálního systému na trhu práce. Uvažovalo se však o nich pouze v souvislosti s dalším vzděláváním a s jeho funkcí rekvalifikační a inovační. Tento druh dalšího vzdělávání měl být určen především nezaměstnaným, kteří nemohli uplatnit svou kvalifikaci. Poskytování dodatkových kvalifikací se považovalo za pružnější nástroj pro přizpůsobování dříve získaných kvalifikací požadavkům zaměstnavatelů než přeškolení. (Pro ty, kdo dovedou ocenit přesnost a výstižnost německého systému odborné terminologie: *Nachqualifizierung* nebo *Ergänzungsqualifizierung* v rámci *Fortbildung* je účelnější než *Umschulung* v rámci *Weiterbildung*.)

V osmdesátých letech se v posuzování významu dodatkových kvalifikací objevil další aspekt. Začalo se o nich uvažovat jako o prostředku, který může vytvářet můstek mezi počátečním a takovým dalším odborným vzděláváním, které má usnadnit absolventům duálního systému přizpůsobit se speciálním požadavkům trhu práce. Důvodem těchto úvah byla skutečnost, že v osmdesátých letech se změnila struktura zájmu o druhy postobligatorního vzdělávání. Poprvé v historii převýšil počet těch, kteří pokračovali ve školském vzdělávání, počet těch, kteří vstupovali do duálního systému. S ohledem na to se začaly hledat cesty, jak zatraktivnit profesní přípravu v duálním systému, a za vhodný prostředek k tomu se považovala nabídka dodatkových kvalifikací. V duálním systému byly otevírány zvláštní třídy pro abiturienty sekundárních škol s maturitou, v nichž byl rozšířen obsah teoretické části obsahu profesní přípravy a nabízela se možnost studia cizích jazyků. O profesní přípravu v těchto třídách byl značný zájem. Zároveň se však začaly výrazněji projevat problémy vyvolávané jednotně stanoveným obsahem profesní přípravy. Ten přestal vyhovovat jak diferencovaným požadavkům vzdělávajících se, tak požadavkům zaměstnavatelů, ovlivněným zrychlujícím se ekonomickým a společenským vývojem.

Od roku 1992, kdy se pokles poptávky po profesní přípravě v duálním systému výrazně prohloubil, se intenzivně diskutuje o tom, zda je tato forma přípravy schopna efektivně fungovat i v budoucnosti. Ukazovalo se, že zvláště žáci s dobrými učitelskými předpoklady nenacházejí v duálním systému přitažlivou nabídku odborného vzdělávání. Situaci komplikovala skutečnost, že klesala i nabídka učebních míst ve velkých podnicích, které tradičně zajišťovaly vysokou úroveň profesní přípravy. Hovořilo se o zdvojené erozi duálního systému. Odpovědí na to byly úvahy o strukturální reformě duálního systému.

V roce 1994 vypracovalo spolkové ministerstvo vzdělávání a výzkumu projekt reformy – *Reformprojekt Berufliche Bildung – Flexible Strukturen und moderne Berufe*. Ten usiloval o vytváření dynamických a otevřených oborů přípravy, které by mohly snadněji reagovat na změny ve světě práce. Současně měly tyto obory poskytovat lepší šance znevýhodněným skupinám mládeže i nadaným zájemcům o profesní přípravu. V návaznosti na to byly vpracovány učební dokumenty pro nové obory připravující učně pro uplatnění v oblasti informačních technologií, v polygrafii a mediích a v laboratořích. V učebních dokumentech pro nové obory se realizovala myšlenka vymezit v obsahu přípravy jeho povinnou část a vedle ní nabídnout povinně volitelné části (*Pflicht – Wahlbausteine*).

V rychlém sledu potom vznikly další návrhy na modernizaci duálního systému profesní přípravy. Ty uvažovaly o zavedení nového uspořádání učební doby – na dvouleté základní vzdělávání ukončené první kvalifikační zkouškou mělo navazovat jednoleté až jeden a půlleté vzdělávání s volitelným obsahem (*Zusatzbausteine*), které by bylo možno absolvovat v období pěti až deseti let.

V roce 1998 zveřejnila Konference ministrů kultury návrh na zavedení základových oborů (*Basisberufen*). Jejich základní část by zahrnovala dvě třetiny učební doby a měla by jednotný (*bundeseinheitlich*) obsah. Ve zbývající třetině učební doby by obsah přípravy stanovovali místní sociální partneři podle specifických regionálních a podnikových požadavků.

Ve stejném roce zveřejnil svou představu o podobě profesní přípravy v duálním systému Sněm německého průmyslu a obchodu DIHT (*Deutscher Industrie- und Handelstag*). Podstatou této představy bylo vytvoření „satelitního modelu“. V jeho středu stojí kvalifikace určující profil oboru (které jsou odvozeny od existujících povolání) a kolem nich jsou seskupeny volitelné části. Současně má vzniknout síť modulů dalšího vzdělávání. Ty by bylo možno různým způsobem spojovat a kombinovat.

Odbory dávají přednost funkčně orientovanému odbornému vzdělávání v rámci profesního pole, které však přesahuje hranice jednotlivých odvětví. Toto vzdělávání by poskytovalo základní kvalifikace (*Kernqualifikationen*) uplatnitelné v celém profesním poli nebo v celém odvětví, klíčové kvalifikace (*Schlüsselqualifikationen*) a odborné kvalifikace (*Fachqualifikationen*), odpovídající vybranému odbornému zaměření přípravy.

V roce 1999 bylo publikováno Berlínské memorandum k modernizaci odborného vzdělávání. To navrhuje, aby byly všechny obory přípravy strukturovány tak, jako obory vzniklé na základě návrhu ministerstva vzdělávání a výzkumu z roku 1994. V první polovině učební doby by se měla profesní příprava řídit jednotně stanovenými učebními dokumenty, ve druhé polovině by měly obsah přípravy určovat požadavky podniků.

Všechny uvedené návrhy se pokoušely respektovat základní principy, na nichž je vybudován duální systém profesní přípravy, a otevřít možnosti pro jeho flexibilizaci. Ukázalo se přitom, že tyto ohledy znemožňují provést strukturální reformu duálního systému profesní přípravy a začalo se proto hovořit o tom, že je potřebná pouze jeho důsledná modernizace. Při ní by mohly sehrát významnou úlohu dodatkové kvalifikace. Ty by byly poskytovány nad rámec obsahu vymezeného celostátně platnými učebními dokumenty. Mohly by ovšem vzniknout určité katalogy těchto dodatkových kvalifikací, které by přispěly k jejich transparentnosti i ke sjednocení nebo alespoň k sblížení jejich nabídky.

Třebaže ještě není diskuse o podobě a funkci dodatkových kvalifikací uzavřena, ukazuje se, že učební zařízení už nyní učňům umožňují je získat. Zůstává ovšem otevřena otázka jejich certifikace a širšího uznávání i mimo rámec jednotlivých podniků. ■

Problematicke dodatkových kvalifikací je věnován sborník nazvaný Zusatzqualifikationen in der Berufsausbildungspraxis. Aktuelle Ergebnisse aus empirischen Untersuchungen und Fördervorhaben. Bonn, Bundesinstitut für Berufsbildung 2000. 154 s. *Sborník je k dispozici v knihovně NÚOV.*

Uvedeným tématem se zabývají i tyto články Zpravodaje:

Dodatkové kvalifikace – prostředek modernizace německého duálního systému 12/2000

K diferenciaci a flexibilizaci profesní přípravy 7-8/2000

Dodatkové kvalifikace v Duale Berufskollegs 7-8/99

(a další články týkající se reformy duálního systému)

Německý duální systém a některé jeho problémy

Německý duální systém se musí vyrovnávat se skutečností, že o profesní přípravu projevují zájem i absolventi vyšších sekundárních škol, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku. Ti se však chtějí připravovat k výkonu povolání jen v určitých oborech, a to hlavně v těch, které poskytují kvalifikaci pro práci v bankách, v hotelích, v obchodu, v turismu a v některých odvětvích průmyslu.

Ve velkých podnicích se naproti tomu projevuje jiná tendence. Jejich management vznáší požadavek, aby stát více usiloval o zvýšení úrovně všeobecného vzdělávání. Je tomu tak proto, že stále častěji přijímají absolventy všeobecně vzdělávacích škol a zařazují je na dělnická místa. Skutečnost, že na místa tradičně obsazovaná vyučenými pracovníky, nastupují lidé, jimž profesní kvalifikaci nahrazuje všeobecné vzdělání, snižuje v očích veřejnosti váhu profesní přípravy v duálním systému. Vyučení dělníci se cítí ohroženi a mají pocit, že jim je znesnadněna profesní kariéra. Úspěšní žáci počátečních škol proto raději pokračují ve vzdělávání ve všeobecně zaměřených školách nebo volí školské formy profesní přípravy.

Rozčlenění profesní přípravy v duálním systému na přípravu v atraktivních oborech, do nichž vstupují úspěšní absolventi všeobecně vzdělávacích škol, a na přípravu v ostatních oborech, do nichž vstupují absolventi *Hauptschulen*, vede k tomu, že profesní příprava napomáhá sociální selekci. Méně úspěšní žáci počátečních škol se dostávají do málo přitažlivých oborů, učí se v malých podnicích, v nichž příprava nedosahuje žádoucí úrovně, a mají tak nejasnou perspektivu profesního vývoje a uplatnění na trhu práce. ■

Pramen: Léné, Alexandre: Le fragile équilibre de la formation en alternance. Un point de vue économique. Formation Emploi, 2000, č. 72, s. 15- 33.

Hochschultage Berufliche Bildung 2000

Tradičním místem, kde se setkávají ti, kteří se nějakým způsobem angažují v odborném vzdělávání, jsou v Německu tzv. Vysokoškolské dny – odborné vzdělávání. V roce 2000 se konaly už po jedenácté. Jejich tématem bylo Odborné vzdělávání mezi inovativním programováním a jeho otevřeným prosazováním. Závěry často kontroverzní diskuse, která se v průběhu jednání uskutečnila, se staly podkladem pro 27 relativně rozsáhlých publikací, které již vyšly v nakladatelství W. Bertelsmann.

Na celé záležitosti je pozoruhodné, jak masivním pozornosti se v Německu těší odborné vzdělávání a jak pohotově se dostávají informace o projednávaných tématech do rukou zájemců. ■

Systemy elektronické komunikace v oblasti odborného vzdělávání 4

Petr Viceník

Tento příspěvek je volným pokračováním v přehledu možností výměny informací a vzájemné komunikace, které se nabízejí s rozvojem počítačových sítí. Zabývá se Evropskou školní sítí EUN, která je spravována účelovou organizací zřízenou Evropskou komisí a spolufinancována příspěvky zemí zapojených do této sítě.

European Schoolnet

<http://www.eun.org/>

Evropská školní síť vznikla propojením národních počítačových sítí devatenácti evropských zemí. Její projekt byl připraven 8. srpna 1998 na konferenci v bruselském centru IBM. Síť funguje pod patronací Evropské komise za podpory ministerstev školství zúčastněných zemí. Jde o všechny státy EU, o Norsko, Švýcarsko, Slovinsko a Island. O připojení se v současné době uchází i Maďarsko a Polsko. Také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky projevilo o vstup do Evropské školské sítě zájem, a to v souvislosti s realizací záměru zapojit všechny školy do sítě Internetu.

Hlavními cíli EUN je podporovat využívání informační a komunikační techniky ve školách. Tato podpora spočívá:

- v podněcování spolupráce mezi školami v Evropě;
- v nabídce didaktických a pedagogických materiálů a služeb;
- v podpoře profesního vývoje učitelů a jejich přípravy;
- ve vytváření podmínek pro spolupráci evropských škol;
- ve výměně zkušeností a úspěšných příkladů využití informační a komunikační techniky;
- v rozvíjení společného poradenství v technických a didaktických otázkách.

Činnost této sítě vychází ze shodného přístupu národních ministerstev odpovědných za rozvoj školství k základním otázkám rozvoje využití informační a komunikační techniky ve výuce.

Ministerstva školství států zapojených do EUN jsou přesvědčena, že:

- školy by měly být vybaveny vhodnou technikou a připojeny k internetu;
- informační a komunikační technika by měla být využívána na všech stupních vzdělávání;
- pro využívání této techniky by měli být vyučující soustavně připravováni;
- měly by být zavedeny určité "licence", které by jasně vyjadřovaly, jaké má mít učitel dovednosti, aby byl schopen využívat tuto techniku ve výuce;
- mělo by dojít ke změně didaktických postupů využívaných školami;
- měl by být podpořen rozvoj vhodného softwaru zaměřeného na rozvoj tvořivých schopností a využívajícího možnosti řešit problémové úlohy;
- mělo by fungovat kvalitní poradenství pro využívání takového softwaru;
- použitelné didaktické materiály by měly být shromažďovány a měla by být zajištěna výměna pozitivních zkušeností;
- studenti a vyučující by měli snáze nacházet partnery pro vzájemnou spolupráci kdekoli v Evropě.

Na stránkách EUN lze najít mimo základní informace o EUN a o činnosti její kanceláře odpovědné za provoz i informace o událostech odehrávajících se v rámci okruhu zájmu EUN. EUN pravidelně informuje o řešení projektů, které jsou jejím prostřednictvím realizovány.

Z těchto projektů je pro rozvoj elektronické komunikace ve vzdělávání zajímavý zejména projekt **European Treasury Browser – ETB**. Tento projekt je zaměřen na rozvoj infrastruktury webových zdrojů pro evropské školy, na propojení národních, místních i specializovaných knihoven a informačních databází a na podporu rozvoje on-line publikací, tj. zejména zdrojů informací dostupných prostřednictvím internetové sítě.

Vstup do sítí národních partnerů EUN je možný z adresy <<http://www.eun.org/>>, kde jsou zobrazena loga jednotlivých partnerů.

Za zmínku stojí, že součástí EUN je i specializovaná intranetová síť dostupná institucím provozujícím tuto síť, což výrazně usnadňuje jejich vzájemnou spolupráci.

vicenik@vuos.cz

Stres z výkonu profese

Mezinárodní úřad práce vydal zprávu nazvanou Mental health in the workplace: Introduction. (Genève, Bureau international du Travail 2000.) Její autoři, Phyllis Gabriel a Marjo Riitta Liimatainen v ní ukazují, jak rozdílné pracovní podmínky v pěti sledovaných zemích – v Německu, ve Finsku, ve Spojených státech, v Polsku a ve Spojeném království – vyvolávají u pracovníků shodné reakce – stres, pocity přepracovanosti a deprese. Tuto skutečnost uvádějí do souvislosti se změnami, k nimž dochází ve výrobě i v poskytování služeb, a to nejednou v důsledku rychle postupující globalizace.

Studie týkající se politiky a programů duševní hygieny, které byly zpracovány v pěti uvedených zemích, ukazují, že psychické nesnáze spojené s výkonem povolání jsou stále častější. Každý desátý pracovník trpí depresemi, přepracováním nebo pocitem stresu. Jeho obtíže jsou tak vážné, že vyžadují hospitalizaci a vedou nezdědky ke ztrátě zaměstnání.

Země, v nichž se sledovala problematika duševní hygieny, nebyly vybrány proto, že by v nich byl výskyt psychických potíží zaměstnanců větší než v jiných zemích. Pozornost se na ně soustředila proto, že reprezentují rozdílné typy organizace práce a sociální ochrany vyjádřené jak legislativně, tak existujícími zdravotními službami a způsoby řešení problémů duševního zdraví.

Ve všech pěti zemích se sledovala produktivita práce, finanční ztráty, náklady na zdravotní a sociální zabezpečení, dostupnost služeb podporujících duševní zdraví a politika zaměstnávání psychicky nemocných osob. Mezinárodní úřad práce inicioval šetření problematiky stresu a jiných psychických obtíží vyvolávaných zaměstnáním proto, že považuje za nezbytné působit na pracující tak, aby získali základní poznatky o duševní hygieně a aby byli schopni předcházet psychickým nesnázím.

Zpráva uvádí, že země Evropské unie vynakládají 3-4 % hrubého domácího produktu na řešení problémů mentálního zdraví obyvatel. Ve Spojených státech činí výdaje na léčení depresí až 44 miliard dolarů ročně. Ve většině průmyslových zemí jsou duševní poruchy hlavní příčinou předčasného odchodu pracujících do důchodu.

Autoři zprávy zjistili, že ve všech sledovaných zemích se všeobecně prohlubují osobní a psychické problémy zaměstnaných osob. Ve Spojených státech trpí 10 % pracujících depresemi, které je vyřazují z pracovního procesu. Ročně tak vzniká ztráta 200 milionů pracovních dnů. Ve Finsku přiznává 50 % ekonomicky aktivní populace, že trpí příznaky stresu, které snižují pracovní schopnost. Psychické nesnáze jsou nejčastějším důvodem odchodu do invalidního důchodu. V Německu jsou závažné depresivní stavy příčinou 7 %

odchodů do předčasného důchodu a dvakrát častěji než ostatní nemoci způsobují dlouhodobou pracovní neschopnost. Škody, které tak vznikají se odhadují ročně na 5 miliard marek. Ve Spojeném království téměř 30 % pracovníků uvádí, že se v zaměstnání potýkají s psychickými problémy a každý desátý člověk starší dvaceti let je těžce psychicky poškozen. Také v Polsku roste počet osob, které trpí stresem vyvolaným sociálně ekonomickými proměnami, hrozbou nezaměstnanosti, nejistotou profesního postavení a obavou z poklesu životní úrovně.

Zpráva Mezinárodního úřadu práce ukazuje, že ve všech pěti zemích roste vědomí závažnosti vzniku psychických onemocnění, k němuž dochází v důsledku změn ve výkonu zaměstnání. Mnozí zaměstnavatelé si uvědomují, k jak velkým ztrátám ve výrobě dochází v důsledku nepříznivé psychické kondice pracovníků. Hledají proto strategie pomoci zaměstnancům při řešení jejich problémů. Tak je tomu ve Finsku, kde se prosazují opatření k ochraně nejen tělesného, ale i duševního zdraví při práci. V Německu již dlouhou dobu existují institucionální i vládní opatření vytvářející ucelenou strategii boje proti stresu. Jde o využívání relaxačních technik, o nácvik zaujímání společenských rolí, o upevňování sebedůvěry a o osvojování způsobů, jimiž lze zlepšovat mezilidské vztahy. Ve Spojeném království se problematikou mentální hygieny intenzivně zabývají jak zaměstnanecké, tak zaměstnavatelské organizace. Také některé podniky rozvíjejí své strategie zajištění duševního zdraví svých zaměstnanců.

Autoři zprávy poznamenávají, že je nutno dosáhnout toho, aby byl obecně uznán význam duševního zdraví jako prostředku rozvoje společnosti a aby se prosadila vůle přijímat opatření ve prospěch mentální hygieny. ■

Pramen: S.O.S. stress. Le coût du stress professionnel augmente, et la dépression est une pathologie de plus en plus courante. Travail, 2000, č. 37, s. 4-5.

Vyučování cizím jazykům v evropských školách

Evropská informační síť EURYDICE vypracovala studii nazvanou Vyučování cizím jazykům ve školách v Evropě (L'enseignement des langues étrangères en milieu scolaire en Europe. Bruxelles, Eurydice, le réseau d'information sur l'éducation en Europe 2000. Studie vyšla i v němčině a v angličtině.) Ta tematicky navazuje na studii La place des langues étrangères dans les systèmes éducatifs européens – Místo cizích jazyků v evropských vzdělávacích systémech. (Některé poznatky obsažené v této studii uveřejnil Zpravodaj č. 1/2001.)

Na základě údajů pocházejících z národních i mezinárodních zdrojů studie vymezuje pojetí vyučování cizím jazykům a jejich místo v učebních plánech počátečních i všeobecně vzdělávacích sekundárních škol v 29 evropských zemích. Jde o patnáct zemí Evropské unie, o tři země Evropského sdružení volného obchodu a o jedenáct zemí připravujících se na vstup do Evropské unie. Novinkou je, že si studie všímá i toho, jak se ve vyučování využívá jazyků menšin a jazyků regionálních.

V uvedených devětatdvaceti evropských zemích se hovoří více než čtyřiceti jazyky. Evropská unie má zájem na tom, aby všechny tyto jazyky zůstaly zachovány a aby se dále rozvíjely. Považuje je za nepřehlédnutelnou součást evropského kulturního dědictví. Mezi onou množinou jazyků je mnoho těch, kterými hovoří národnostní menšiny, nebo těch, které se užívají jen uvnitř určitých regionů. V některých zemích je možné využívat jich jako jazyka vyučovacího a vzdělání, které v nich bylo dosaženo, se oficiálně uznává jako rovnocenné tomu, které bylo získáno při vyučování v mateřském jazyce příslušné země. Regionální jazyk však obvykle není jediným vyučovacím jazykem ve všech školách regionu. V některých zemích je možné jazyk menšin nebo jazyky regionální studovat jako jeden z cizích jazyků zařazených do učebních plánů.

Zvyšující se počet osob, které využívají možnosti volného pohybu v rámci Evropské unie, vede k revizi opatření směřujících k integraci dětí cizinců do společnosti hostitelské země. Doposud se zpravidla vyžadovalo, aby si děti cizinců nejprve osvojily jazyk hostitelské země a teprve potom mohly vstupovat do škol. Ve většině zemí se nyní uznává, že je z mnoha důvodů prospěšné, aby osvojování jazyka hostitelské země probíhalo současně s integrací do společnosti, kterou zajišťují školy.

Ve všech sledovaných evropských zemích je do učebních plánů počátečních škol i všeobecně vzdělávacích škol sekundárních zařazen minimálně jeden cizí jazyk. Ten bývá označován také jako „živý jazyk“, „další živý jazyk“, „moderní jazyk“ nebo „druhý jazyk“. (O počtu cizích jazyků zařazených do učebních plánů a o době, v níž se začíná s jejich vyučováním, informuje článek ve Zpravodaji č. 1/2001.) Ve většině zemí je možnost výběru cizího jazyka omezena a učební plány závazně stanoví, o který jazyk půjde. I když učební plány někdy umožňují výběr z několika cizích jazyků, je v praxi tato možnost limitována tím, že školy nemají k dispozici odborně vzdělané učitele, nebo tím, že si některý cizí jazyk zvolí tak malý počet žáků, že vyučování nelze realizovat.

Jedenáct ze sledovaných zemí možnost volby prvního cizího jazyka žákům vůbec neposkytuje. V osmi z nich je zaveden jako první cizí jazyk angličtina. Ve čtyřech zemích si žáci nemohou vybírat ani druhý cizí jazyk. V ostatních zemích však existuje možnost volby druhého cizího jazyka z nabídky minimálně dvou jazyků – v Anglii a Walesu dokonce z devatenácti jazyků. Žáci obvykle dávají přednost angličtině, francouzštině a němčině (v uvedeném pořadí).

Ve všech zemích byly v posledních letech zavedeny nové učební plány. Ty za hlavní cíl vyučování cizím jazykům považují vytvoření komunikativních způsobilostí. Jde o způsobilost porozumět mluvenému a psanému slovu a o způsobilost adekvátně se ústně a písemně vyjadřovat. Přestože se tyto způsobilosti většinou považují za rovnocenné, ve čtrnácti zemích se klade větší důraz na ovládnutí „psaného slova“, tedy na způsobilost číst a psát v cizím jazyce. Důraz kladený na komunikativní stránku vyučování cizím jazykům vede tak daleko, že učební plány pěti zemí nevymezují žádné cíle týkající se gramatiky cizího jazyka.

Evropská unie považuje znalost cizích jazyků nejen za prostředek umožňující komunikaci mezi obyvateli Evropy, ale i za nástroj sloužící k pochopení kultury a mentality jiných národů, ke zvýšení tolerance a respektu vůči cizincům. Hovoří se o tom, že znalost cizích jazyků napomáhá růstu pocitu evropské identity.

Evropská komise vyzývá členské země, aby věnovaly velkou pozornost vyučování cizím jazykům. Doporučuje, aby zařadily prvky seznamování s cizími jazyky již do předškolní výchovy. Považuje za nezbytné, aby si všichni mladí lidé již v průběhu školního vzdělávání osvojili alespoň tři jazyky používané v Evropské unii. Upozorňuje, že je zapotřebí, aby vlády vytvořily vhodné podmínky pro přípravu odpovídajícího počtu učitelů cizích jazyků a aby přijaly taková organizační opatření, která usnadní vyučování cizím jazykům. ■

Pramen: L'essentiel de ... L'enseignement des langues étrangères en milieu scolaire en Europe. Bruxelles, Eurydice, le réseau d'information sur l'éducation en Europe 2001.

Uvedeným tématem se zabývá i tento článek Zpravodaje:

Místo cizích jazyků ve vzdělávacích programech evropských zemí 1/2001

Výsledky průzkumu veřejného mínění o významu znalosti cizích jazyků provedeného v EU v roce 2001 (převzato z internetových stránek EU <http://europa.eu.int/>)

93 % rodičů si myslí, že je důležité, aby se jejich děti učily jiným evropským jazykům.

72 % Evropanů věří, že znalost cizích jazyků je (mohla by být) pro ně užitečná.

71 % dotázaných se domnívá, že v Evropské unii by měl být každý schopen mluvit kromě své mateřštiny jedním dalším evropským jazykem.

53 % Evropanů tvrdí, že umí mluvit alespoň jedním dalším evropským jazykem kromě své mateřštiny.

26 % Evropanů prohlašuje, že umí mluvit dvěma evropskými cizími jazyky. ■

Zákon o povinném vzdělávání do 18 let věku v Itálii

7. července 2000 schválila italská Rada ministrů doplňky k článku 68 zákona č. 144/1999 o povinnosti vzdělávat se až do věku 18 let.

Zákon stanoví, že po absolvování povinné školní docházky, která končí v 15 letech prvním ročníkem střední školy, musí mladí lidé pokračovat ve vzdělávání až do věku 18 let, přičemž si mohou vybrat ze tří možností:

- pokračovat ve studiu na střední škole a složit maturitní zkoušku;
- zapsat se do regionální profesní přípravy, aby získali kvalifikaci;
- uzavřít učební smlouvu, která předpokládá minimálně 240 hodin profesní přípravy ročně.

Povinné vzdělávání může být absolvováno v rámci školského systému ve státních středních školách a v ekvivalentních nestátních školách, které získaly povolení k tomu, aby toto vzdělávání poskytovaly.

Za spravování systému povinné přípravy odpovídají v souladu s registrem mladých lidí vedeným školami úřady práce. Školy oznamují úřadům práce jména mladých lidí, kteří nechtějí pokračovat ve školním studiu, a úřady určí tutorý, jejichž úkolem je pomáhat při výběru alternativních cest odborné přípravy.

Školy koordinují nebo integrují svou činnost s úřady práce a s místními orgány.

Požadavek povinného vzdělávání může být splněn také cestou učňovství (zákon 196 z 24. června 1997). Žák navštěvuje dodatkové moduly přípravy, které trvají alespoň 120 hodin ročně, čímž se původní počet hodin zdvojnásobí a zvýší na celkových 240 hodin.

Všeobecná kritéria, obsah dodatkových modulů přípravy a minimální standardy přípravy, které zajišťují homogennost drah odborné přípravy v celé zemi, jsou stanoveny společně ministerstvem práce a ministerstvem školství s přihlédnutím k mínění konference státních, obecních a autonomních místních úřadů, odborových svazů a zaměstnavatelských organizací.

Vědomosti, dovednosti a způsobilosti získané v systému odborné přípravy, během učňovství, pracovní zkušenosti nebo sebevzděláváním opravňují ke vstupu do různých ročníků středoškolského vzdělávání. Jsou hodnoceny výbory ustavenými za tímto účelem na začátku každého školního roku.

Tyto výbory zkoumají dokumentaci předkládanou mladými lidmi, získávají další potřebné informace, certifikují získané dovednosti, rozhodují o tom, do kterého ročníku může mladý člověk vstoupit, a udělují mu certifikát, kterým se prokáže, chce-li se zapsat do jiného školského zařízení.

Certifikát potvrzuje, že jeho držitel má znalosti a dovednosti požadované pro dané studium. Může také uvádět, že existující přípravu je třeba doplnit, čehož lze dosáhnout v prvním ročníku studia, například návštěvou specializovaných doučovacích kurzů.

Školy také mohou navrhopvat a poskytovat integrované trasy odborné přípravy. Tyto trasy jsou realizovány v rámci dohod s institucemi profesní přípravy nebo s jinými vhodnými organizacemi, buď veřejnými nebo soukromými, a musí být navrženy tak, aby maximalizovaly rozsah možností otevřených pro studenty a umožňovaly přechod mezi systémem vzdělávání a systémem odborné přípravy.

Splnění požadavku navštěvovat odbornou přípravu je potvrzováno zvláštní poznámkou připojenou k vysvědčení ze střední školy. V případě integrovaných tras jsou školní vysvědčení doplněna informacemi uvedenými na zvláštních formulářích. Ve všech ostatních případech je absolvování povinné odborné přípravy potvrzeno na formulářích, které rozšiřují vysvědčení o absolvování povinné školní docházky.

Školy sdělují úřadům práce jména těch, kteří absolvovali povinnou odbornou přípravu ve vzdělávacím systému.

Ministerstvo školství a ministerstvo práce uvažují o propojení informačního systému ministerstva školství a informačního systému práce (SIL – *Sistema Informativo Lavoro*).

V průběhu všech integrovaných tras i tras vedoucích k profesní kvalifikaci (regionální kurzy nebo učňovství) bude mladým lidem poskytováno příslušné zdravotnické školení a školení v bezpečnosti a organizaci práce vztahující se k jejich profesní sféře.

Nový systém přípravy je financován (přibližně 243 miliónů EUR) společně fondem zaměstnanosti, podle zákona 440 z roku 1997 o rozšíření nabídky přípravy, a Meziministerským výborem pro hospodářské plánování (CIPE – *Comitato Interministeriale per la Programmazione Economica*), který uskutečňuje projekty integrovaného vzdělávání a přípravy na jihu Itálie. Fondy jsou každoročně přidělovány regionálním úřadům podle počtu 15, 16 a 17letých lidí, kteří v dané oblasti v předcházejícím roce nechodili do školy. ■

Pramen: Italy. New legislation on compulsory training until the age of 18. CEDEFOP INFO, 2000, č. 3, s. 8.

Co nového v časopisech

FORMATION EMPLOI	
<p>LÉNÉ, Alexandre Le fragile équilibre de la formation en alternance. Un point de vue économique. [Křehká rovnováha alternační profesní přípravy.] Formation Emploi, 2000, č. 72, s. 15-33, lit. 51. Od alternační profesní přípravy se ve Francii očekávalo, že přiblíží vzdělávání světu práce. Vysvětlují se principy, ze kterých alternační formy profesní přípravy vycházejí, uvádějí se rozpory mezi principy a realitou, vysvětlují se – z ekonomického hlediska – jejich příčiny: Realizuje se především v malých podnicích a v nestabilních oborech. Zaměstnavatelé neradi rozvíjejí u žáků obecné a přenositelné způsobilosti, kterých mohou využívat v konkurenčních podnicích. Prohlubuje se nerovnost přístupu k přípravě, protože zaměstnavatelé dávají přednost kvalifikovanějším zájemcům, snižuje se úroveň přípravy, protože její účastníci jsou využíváni jako levné pracovní síly. Decentralizovaný systém přípravy je destabilizovaný proměnami kvalifikačních požadavků profesí. To vyžaduje změny modelu alternační přípravy.</p>	<p>GADILLE, Martine - d'IRIBARNE, Alain Les PME françaises et Internet. Connaître les usages collectifs d'Internet pour guider les offreurs de formation professionnelle. [Malé a střední francouzské podniky a Internet. Poznávat kolektivní využívání Internetu pro řízení těch, kteří nabízejí profesní přípravu.] Formation Emploi, 2000, č. 72, s. 59-88, 17 tab., 8 obr., lit. 44. Polovina malých a středních podniků je ve Francii připojena k Internetu. Situace se však různí podle odborů, podle velikosti podniku a podle toho, zda je na Internet připojena domácnost majitele. Identifikují se kategorie uživatelů Internetu v rámci podniku, posuzuje se role vedoucího podniku při rozhodování o využití Internetu. Sleduje se, jaké informační a poradenské služby vztahující se k profesní přípravě vedoucí pracovníci podniku od Internetu očekávají. Vyvozují se důsledky pro ty, kdo informační a poradenské služby poskytují.</p>
VOCATIONAL TRAINING	
<p>LELOUP, Stéphanie La motivation: critère d'évaluation de la performance scolaire? [Motivace: kritérium pro hodnocení školních výkonů?] Formation Emploi, 2000, č. 72, s. 35-47, 37 lit., 5 tab. Na základě výsledků provedeného výzkumu se posuzuje význam motivace žáků pro jejich výkony ve škole. Poukazuje se na obtíže při zjišťování úrovně motivace, která je vnitřní stavem žáka. Kriticky se posuzují používaná kritéria. Upozorňuje se na proměnlivost motivovanosti žáků v čase. Dochází se k závěru, že zdůvodňování školských neúspěchů odkazem na nízkou motivovanost žáků zakrývá často pravou příčinu neúspěchu, kterou je malá způsobilost žáka.</p>	<p>JOHANSSON, Jan - BJÖRKMAN, Torsten - OLSSON, Marita - LINDELL, Mats Qualified Vocational Education beyond 2000 - a report from a pilot project in Sweden. [Kvalifikované profesní vzdělávání po roce 2000 – zpráva z pilotního projektu ve Švédsku.] Vocational training, 2000, č.21, s.7-15. 2 tab., lit.2. Kvalifikované profesní vzdělávání (QVE) je nová forma post-sekundárního vzdělávání požadovaná průmyslem. Jedna třetina vyučovací doby je věnována aplikaci teoretických vědomostí na pracovišti. Článek pojednává o evaluaci úspěšného pilotního projektu. Čtyři různé možné formy QVE v budoucnosti.</p>

VOCATIONAL TRAINING	
<p>SKÅRBREVIK, Karl J. - BÅTEVIK, Finn Ove Documented partial competence. A third way to a diploma in upper-secondary education in Norway. [Doložená částečná kompetence. Třetí cesta k diplomu v sekundárním vzdělávání v Norsku.] Vocational training, 2000, č.21, s.16-23. 1 tab., lit.11. Reforma sekundárního vzdělávání z roku 1994. Studenti mohou získat dva druhy diplomů: jeden opravňuje ke vstupu na vysokou školu, druhý ke vstupu do kvalifikovaného povolání. Alternativním diplomem pro studenty, kteří nejsou schopni nebo nechtějí absolvovat střední školu běžným způsobem. 4 vládou iniciované projekty, v nichž se vyvíjejí programy pro studenty, kteří směřují k částečné kompetenci. Právní a strukturální otázky těchto programů.</p>	<p>POLESEL, John Vocational education and training in schools – an Australian initiative: towards the integration of vocational and academic studies in the senior secondary curriculum. [Odborné vzdělávání a příprava ve školách - australská iniciativa: k integraci odborného a všeobecného studia v kurikulu vyšší sekundární školy.] Vocational training, 2000, č.21, s.24-31. 2 tab., lit.16. Ministerstvo školství ve státě Victoria se snaží překonat tradiční dualismus odborných a všeobecných kurikulů. Začlenění odborných předmětů do závěrečného vysvědčení. První zkušenosti ukazují na úspěšnost této iniciativy.</p>
<p>HALFPAP, Klaus Curriculum development in the dual vocational training system in Germany. [Vývoj kurikula v duálním systému profesní přípravy v Německu.] Vocational training, 2000, č.21, s.32-40. 3 tab., lit.26. Příklady empiricky založených výsledků holistického učení ukazují, že pedagogická koncepce, která je podkladem pro nová národní kurikula rozvíjející celkovou způsobilost k jednání, má velký význam pro budoucnost, bude-li uplatňována konzistentně.</p>	<p>KELLEHER, Michael - CRESSEY, Peter The active roles of learning and social dialogue for organisational change. [Aktivní role učení a sociálního dialogu pro organizační změnu.] Vocational training, 2000, č.21, s.41-48. 2 tab., lit.19. Inovativní a kreativní formy sociálního dialogu. Od vzdělávání k učení. Individuální, skupinové a organizační učení. Mění se závislost mezi vztahy v průmyslu a rozvojem lidských zdrojů. Spojení učení a sociálního dialogu pro transformaci organizace.</p>
<p>DEMMEHUBER, Walter The European Court of Justice advancing Student Mobility. [Evropský soudní dvůr podporující mobilitu studentů.] Vocational training, 2000, č.21, s.58-61. Lit.1. Je třeba co nejdříve zavést jednotnou evropskou vzdělávací politiku zabývající se výměnou studentů během studia a právy volně se pohybujících osob. Otázky práv a financování studentů. Evropský soudní dvůr se obává možných důsledků nejednotné legislativy, které by se mohly projevit na množství případů projednávaných u soudu.</p>	<p>SCHAFFER, Marc Héraelès, an association project for the social and occupational integration of disabled workers. [Héraelès, sdružující projekt pro sociální a profesní integraci handicapovaných pracovníků.] Vocational training, 2000, č.21, s.62-69. Příprava znevýhodněných pracovníků pro práci v normálním prostředí. Vliv účasti znevýhodněných pracovníků na organizaci práce. Analýza dosavadních zkušeností. Výsledky projektu za rok 1995. Fungování projektu na stálém základě.</p>

Nové knihy v knihovně

Viceník, Petr: **Regulovaná povolání a pracovní činnosti v České republice.**
Praha, VÚOŠ 2000. 6 sv. Zpracováno pro MŠMT ČR.

1. sešit – přehled předpisů týkajících se regulovaných povolání a pracovních činností
2. sešit – přehled regulovaných pracovních činností a povolání v kompetenci ČNB, MF, MK, MPSV, ČÚBP, MMR, MZP a ČÚZK
3. sešit – přehled regulovaných pracovních činností a povolání v kompetenci MPO
4. sešit – přehled regulovaných pracovních činností a povolání v kompetenci MPO, ČBÚ, MV, NBÚ, SÚJB a ÚPV
5. sešit – přehled regulovaných pracovních činností a povolání v kompetenci MS, MŠMT a MZ
6. sešit – přehled regulovaných pracovních činností a povolání v kompetenci MZE a MDS.

Zpravodaj Odborné vzdělávání v zahraničí (do roku 2000 Zpravodaj VÚOŠ)

Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání – Anna Konopásková
Weilova 6, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Tel. 7486 22 51, fax 7486 33 80.
E-mail: konopask@nuov.cz Vydávání povoleno MK ČR pod č. registrace E 10679.